

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1986

OKTÓBER

BOHUMIL HRABAL

Zajos magány

színmű

Fordította: Varga György

SZEREPLŐK

FŐNÖK
HANTA (ejtsd: Hanytya)
CIGÁNYASSZONY
CIGÁNYLÁNY
CIGÁNY
MANCINKA (ejtsd: Mancinka)
CIGÁNYLÁNYKA
PROFESSZOR
KÖLTŐ
PÉNZTÁROS
VASUTAS
ÓRIÁS
SEKRESTYÉS
HÁROM MUNKÁS
HÁROM KANÁLISPUCER
HÁROM FÉRFI
HULLADÉKPAPÍR-GYŰJTŐK (Lehetnek a műszakból,
jegyszedők, ruhatárosok stb.)

ELSŐ RÉSZ

A Főnök körülnéz, egy létrán a Pénztáros ereszkedik lefelé

FŐNÖK Hová ilyen korán reggel, pénztáros uram?
PÉNZTÁROS Tegnap szelvényeket hoztak ide tőlünk.
(Egy papírrakásban turkál)
FŐNÖK Nagyon helyes, úgys mi vagyunk a legközelebbi begyűjtőhely.
PÉNZTÁROS Csakhogy mi azt hittük, hogy a már lejárt szelvényeket hozzuk ide maguknak, de tévedés! A lejártak nálunk vannak, mi meg azokat hoztuk ide, amik még érvényesek.
FŐNÖK Nekünk az tökmindegy.
PÉNZTÁROS De nekünk nem, mi szeretnénk visszakapni őket.
FŐNÖK Ugyan már, nálunk valamit megtalálni! Azok a maga szelvényei rég be vannak bálázva, talán már be is vannak vagonírozva, ugyan, nálunk valamit megtalálni, az pont olyan, mintha gombostűt keresne egy szénakazalban.
PÉNZTÁROS Na, jól nézek ki, tönkre vagyok téve, az ügyfeleinknek szelvények kellenek, nekünk meg az irodában csak azok a lejártak vannak.
FŐNÖK Ez szomorú, de mit lehet tenni? Rosszabb volna, ha egymillió hiányozna a kasszából. Mint hiány, érti?

PÉNZTÁROS Tudom, egymillió hiányra rögtön rábukkan az ember, de egyszer az történt, hogy húsz fillér hiányunk volt. Ezt a húsz fillért hárman keresztük egy álló hétig mindenféle papírosokon. Már a vonat alá akartam ugrani.

FŐNÖK Na látja, tíz kiló szelvény ehhez képest semmiség.

Hanta egy létrán mászik le a pincébe, a Főnök és a Pénztáros másik kettőn fölfelé mennek

En meg e miatt az ember miatt ugranék legszívesebben a vonat alá... Na mi van, tanácsos úr, hogy aludtunk, hogy aludtunk?

HANTA Köszönöm kérdését, kissé elaludtunk, tudja, hogy van az.

FŐNÖK A nagysúr elaludt, de ezt a disznóólat itten már rég be kellett volna bálázni. Jaj, istenem, pénztáros uram, milyen, de milyen élet lehetne itten, ha ez az alak rendesen melózna!

HANTA Ugyan, ne vegye a szívére, már egy negyed százada dolgozom papírzúzálékkal és makulatúrával, nem gondolok semmi másra, nem beszélek semmi másról, nem élek semmi mással, mint ezzel a papírral. Ez az én love storym. Tudom én, főnök, hogy féltékenykedik, mert akaratom ellenére lettem művelt, olyan veszélyesen művelt, hogy azokhoz a lexikonokhoz vagyok hasonlatos, melyekből életem során legalább tíz mását zúztam be. Korsó vagyok hát, telve eleven vízzel, mert ez alatt az idő alatt az olvasás által annyira összefonódtam önmagammal és a körülöttem lévő világgal, hogy voltaképpen nem is tudom, mely gondolatok a sajátjaim, és melyeket olvastam ki a könyvekből, merthogy én tulajdonképpen nem is olvasok, én fölcseppentek egy szép mondatot, és szopogatom, mint a cukorkát, mintha egy kupica Fernet kanyakot, míg szét nem árad bennem, mint az alkohol. Itt van például Hegelnek ez a mondata: Terhes vagyok... Hát nem gyönyörűséges, pénztáros uram, maga is terhes néha? Én terhes vagyok, én vemhes vagyok egyfolytában, úgy, mint Hegel...

FŐNÖK Menjünk innen, pénztáros uram, mert még aztán egyik hibát fogja csinálni a másik után abban a maga biztosítójában. Maga is látja, milyen életem van nekem itten. Ez mind attól a vedeléstől van, Hanta!

HANTA Főnök, de ha egyszer havonta annyi, de annyi mázsa könyvet préselek össze, és hogy erőt mérítsek ehhez az istennek tetsző munkához, hát iszom, és ez alatt az idő alatt biztosan megittam annyi sört, hogy azzal tele lehetne tölteni egy ötvenméteres úszómedencét. Akaratom ellenére lettem hát bölcs, agyam egyenlő a hidraulikus prés földolgozta gondolatokkal, az ötletek báláival, ám bizonyára még szebbek voltak azok az idők, amikor még nem voltak könyvek, mikor még minden gondolat az emberi emlékezetbe íródott be, és szájról szájra terjedt, akkoriban emberi fejeket kellett volna bezúzni, de az sem ént volna semmit, mert az igazi gondolatok a levegőben, az emberen kívül vannak, aztán meg benne is, mint a tézta a laskaleveses kannában...

A Főnök és a Pénztáros fölmásznak a létrákon, Hanta pedig a magáén teljesen lejön

Rám, ezekre a fejemben lakozó szép gyermekeimre hulladékpapír zuhog, könyvek, érvénytelen műsorfüzetek, menetjegyek, undonító, tiszta vér papír a hentesüzletekből, szobafestőkből összezsúfolott újság, üres cementeszsákok, fényképészműtermek keménypapír-hulladékba, születés- és névnapjókívánások, idejétmúlt újévi üdvözlések, leós, jégkrémes és negrós papírok, a világnak minden szemete és hulladéka, és én mindezt kitartóan összepréselem, mert a fölülről alázóduló, hiába nyomtatott papír áradatában időnként föl-fölvillan egy véletlenül ide keveredett gyöngyszem, egy könyv, egy könyvgerinc... És én rögtön lecsapok rá, és egy ládába teszem a többi gyöngyszem mellé, melyeket aztán hazaviszek, és este meg éjjel olvasom őket, és így vagyok akaratom ellenére művelt.

Hanta magában beszél, de monológjának felétől a létrákon ott áll a Cigánylány meg a Cigányasszony — egy fiatal és egy öreg — vállukon nagy batyu hulladék papír. Most egészen lejönnek, kiszórják batyuik tartalmát. A Cigánylány rögtön hanyatt veti magát a hulladék papírban, és élvezetesen dohányozik, mintha csak enné a füstöt

CIGÁNYASSZONY Ó, Hanta úr, maga mindig azzal dicsekszik, amit maguk tudnak, de azt mi, cigányok már rég elfelejtettük, igen, elfelejtettük, csak a szép, szomorú szemünk maradt meg, iiigen, a szemünk.

HANTA A múlt hónapban idehoztak nekem hat mázsa Manet-, Rembrandt-, Cézanne-reprodukciót... azt a boltot, ahol ezeket a reprodákat árulják, előntötte a víz, mert eltört a központifűtés-cső. Így aztán minden bálám oldalát ezekkel a híres képekkel cicomáztam, és ráadásul minden bála mélyébe egy könyvet raktam.

CIGÁNYASSZONY (rágyújtott, és hanyatt vágta magát a papírba, most meg kéjesen fújja a füstöt) Figyeljen csak ide, Hanta úr, sóók, sóók évvel ezelőtt maguk itt még kőbaltával, meg állatbőrbe bugyolálva rohagáltak, de nekünk, cigányoknak valahol ott keleten királyságunk volt, már túl voltunk a második pénzreformon, és mindezt a szomszédaink úgy irigyelték tőlünk, hogy elüldöztek minket abból a mi királyságunkból, és addig kergettek, hogy egész időig szaladtunk, iiigen, időig. És mindazt, amit tudtunk, csak a fejünkben hoztuk.

HANTA Minden egyes bálába, mint valami értékes relikviát, egy nyitott könyvet raktam, és csak egyedül én tudom, hogy hol nyugszik egy Schiller, egy Goethe, egy Hölderlin, hogy hol fekszik egy Hegel vagy egy Nietzsche. Így hát, lányaim, én kedves boszorkáim, bizonyos értelemben nemcsak önmagam művésze, de nézője is vagyok egyszerre, és ezért vagyok már reggeltől olyan megnyomorított és fáradt, és hogy pótoltam, amit így kiadok magamból, hát iszom, a kancsó söröket a Husenskytól hordom, és az úton a kocsmába arról álmodozom, hogyan is fog kinézni a következő bálám.

CIGÁNYASSZONY Csak hogy tudd, én sosem olvasok, viszont tudok tenyérből jóslni, de ez még semmi, Hanta uram, tudok kártyát is vetni, maguk még nem is voltak, de mi, cigányok már tovább írtuk a fáraók könyvét, iiigen, Hanta úr, mi, a középkori Bohemia cigányai folytatjuk a régi Egyiptom papjainak jóslatait... Én értek az állatövek jegyeihez is.

HANTA Akkor figyelj csak, én abban a jegyben születtem, mint Vincent van Gogh, a Kos jegyében. Mit szólsz te ehhez?

CIGÁNYASSZONY Mi úgy olvassuk az állatövek jegyeit, mint te a könyveidet, ez a mi olvasmányunk. Azokat, akik a Kos jegyében születtek, a Mars uralja, jelük a tűz, a tavasz kezdete, a Kos jegyében van Anglia és Szíria, a városok közül Firenze és Marseille. A Kos jegyében született Leonardo da Vinci, Josef Haydn és Marlon Brando...

HANTA Leonardo da Vinci és én, ugyanaz alatt a csillagzat alatt?

FŐNÖK (arca egy kis idővel ezelőtt fönt bukkan elő, majd egypár fokkal lejjebb ereszkedik a létrán) Hanta, az isten szerelmére, dolgozz! Micsoda képzelenségeket pofázik neked ez a jósnő! Fönt az udvar tele van, te meg itt cigányokkal hemperegsz és álmodozol!

A cigányok megijednek, meghajolnak a Főnök felé, összeszedik a cókókjukat, és elindulnak fölfelé

CIGÁNYASSZONY (lefelé is meghajol) Szíria és Marlon Brando!

HANTA Vincent van Gogh és Leonardo da Vinci! (Fogja a ládán heverő uzsonnját, és föladja a csomagot a cigányoknak) Uzsonnázzanak meg, zsíros kenyér, hagyma. Nekem már elég a sör is.

A Cigányasszony átveszi a kis csomagot

(Gondolataiba merülve hulladék papírt rak a prés-teknőbe és megtapossa) Ha majd nyugdíjba megyek, ez az én masinám velem együtt megy majd, spórolok rá, megveszem a cégtől, mint egy szarkofágot viszem a bácsikám kertjébe, és ott, abban a kertben, nyugdíjasként, a fák alatt naponta egyetlen bálát készítek majd, de az aztán olyan bála lesz, mint egy szobor, egy művészi alkotás, és csakis az inspiráció hatása alatt fogok dolgozni, otthon egy tonnányi szép könyvem meg reprim van, akkor majd megmutatom, hogy mit is tudok én, csak való vágyaim ritmusában fogok dolgozni, ott, a bácsikám kertjében megengedhetem majd magamnak a produktív magamaradottság luxusát, igaz, én sosem vagyok magamra maradott, én mindössze egyedül vagyok, egy gondolatokkal benépesült magányban, egy zajos magányban élek... a végtelenség és az örökkévalóság számkivetettségében, mert a Végtelen és az Örökkévaló kedvüket lelik az olyan emberekben, mint én... és ez kezd tudatosulni bennem, már most tudom, mert egyedül én tudok úgy visszatérni az idők ölére, mint Leonardo da Vinci... Mennyire másképpen és más volt azelőtt minden, szombatoként fel voltunk cicomázva, az udvar fölseperve, az országotat is fölsöpörték előttünk, délután a nadrágot vasaltam, mint a többi fiú, a cipőmet boxoltam, még a talpát is, bár falun laktunk... a vasalódeszkára fektettem a nadrágot, hogy először a kitérdelt éleket vasaljam ki egy nedves vászondarabon át, de először vizet hörpintettem egy pohárból, és a vásznat ezzel a vízzel spricceltem be, és vasaltam, aztán tiszta inget vettem, hozzá mindig nyakkendőt, fölhúztam a nadrágot, felvettem a zakót és a zoknit, meg a cipőt, és alkonyatkor elindultam a falu vége, az alvégi kocsmá előtt fekvő dorongok felé, két nagy kocsmá is volt minálunk, mindkettőben tekepálya... mikor kiléptem a házunkból, anyu mindig követett tekintetével, egypárszor megfordultam, ő integetett és mosolygott, hogy milyen jól festek... (Az egész szombat délutáni rituálét mélyen gondolataiba merülve adja elő, a hulladék papírt tapossa, gesztusaival, mimikájával álmodozik) Este van.

Távoli zene szól

Táncmulatságon vagyok, az, akire vártam, épp most jön.

Mancinka tényleg jön

Ó Mancinka, és mögötte copfjába font szalagok lobognak, szól a zene, Mancinka és én köröttem feszülő szalagok és pántlikák terülnek szét, csak egymással táncolunk. Hát lehetséges ez, ekkora boldogság, Mancinka, hát lehetséges ez?

MANCINKA Ez nem boldogság, ez valóság.

HANTA Te, akinek minden ujja jut egy!

MANCINKA Választottam, Jindrich, téged választottalak.

HANTA Inkább adnám életemet, mintsem azt a képeslapot, amit a boleslavi búcsúból küldtél nekem! MANCINKA Ott jöttem rá egyszerre csak, mennyire szeretlek.

HANTA Engem megrémít ez a szerelem, én félek ennyi boldogságtól.

MANCINKA Én ezt már régebben tudtam, sejtettem, már amikor együtt jártunk iskolába, már gyerekfejjel tudtam ezt.

HANTA És miért egy képeslapon írtad meg, hogy szeretsz, és hogy csak a halál választhat el minket egymástól, és hogy ezt már most tudod, egyszer s mindenkorra?

MANCINKA Mert már mint kislány szerettelek, és sejtettem, hogy te leszel az én végzetem, és ezért hölgyválasznál is te leszel a párom...

HANTA Igen!

Alig kezdődik el a hölgyválasz — új zene — Mancinka a boldogság és a lehunyó szemek táncforgatagában hirtelen elsápad, nyugtalan lesz

MANCINKA Ki kell mennem, muszáj kimennem, csak egy pillanatra!

HANTA És mikor visszajött a kocsmaudvarról (*Mancinka tényleg visszajött*), hideg volt a keze, és táncoltunk tovább, jól megforgattam, hogy mindenki lássa, hogy illik nekünk ez a tánc, és mikor Mancinka szalagjai és pántlikái a levegőben lobogtak, egyszer csak látom, hogy a táncosok abbahagyják a táncot, hogy undorodva, némelyek meg örömmel hátrálnak tőlünk, hogy végül már senki más nem táncol a kis csillár alatt, csak én Mancinkával, és odaugrott hozzánk Mancinka rémült mamája, megfogta, és kivonszolta a teremből, aztán évekig nem láttuk, nem hallottuk egymást, mert Mancinka, amilyen izgatott volt a hölgyválasztól, és attól, amit egymásnak mondtunk a táncmulatság előtt, annyira meghatódott, hogy kiszaladt az alvégi kocsmá budiájába, ahol a fekália piramisa a deszkát verdeste, és ahogy ráült, megmártotta szalagjait és pántlikáit ennek a vidéki latrinának a tartalmában, aztán meg mit sem sejtve visszaszaladt a táncterembe, és addig táncoltunk tovább, míg boldogságomban úgy meg nem forgattam, hogy szalagjai és pántlikái bepanaszoltak mindenkit, akit elértek... Így hát Mancinka, az ártatlan Mancinka, aki egy képeslapon ígérkezett el nekem, ahelyett, hogy megőrizte volna dicsőségét, viselnie kellett a szégyent, amelyről nem tehetett, mert az, ami vele történt, emberi volt, túlságosan is emberi, és erről Jirások professzor úr egy könyvet is írt felnőttek és szerelmesek számára: A hirtelen hastáji megbetegedésekről... És Mancinka családja elköltözött, mert Mancinkát kezdték Szaros Mancának hívni... Fenékgig ürítettem a keserű poharat... (*Kiüssza a korsóban lévő sört*) Elugrom sörért!

Hanta egy létrán fölfelé tart, egy másikon a Főnök mászik lefelé a Cigányasszonnyal és a Cigánylánnyal, ezeknek vállán megint ott a hulladék papírral teli batyu, terhüket a földre dobják

FŐNÖK (*mint valószínűleg máskor is, magánkívül van, hogy a Cigánylányt látja. Először is a mérlegre állítja, igazgatja a mérlegen, közben megtagogatja a derekát, a vállát*) Nos, gyermekem, mint mindig, most is először a kislány súlyát mérjük meg, és megint felírjuk az ajtóokra. Micsoda? Nem hiszek a szemeknek. Ötvenhat kiló, tegnap óta felszedett egy kilót.

CIGÁNYLÁNY Biztos attól van, hogy pont most ittam meg egy liter limonádét.

FŐNÖK Azt majd holnap dönti el a mérleg! És most, gyermekem, most viszont maga mér meg engem!

A Főnök hancúrozik, maga lép föl a mérlegre, de a Cigánylány nem tudja, hogy kell lecsapni a mérlegkar kallantyúját. A Főnök ugrabugrál, és ujjával a mérleg mutatójára bök, közben meg hátulról fejét a Cigánylány hajába fúrja és beleszagol

Hányszor kell még megmutatnom! Itt a mutató, ez mutatja a kilókat, na, ne féljen! És így kell lecsapni a kallantyút, és kész is! Na most még egyszer, egyedül! Én meg fölállok a mérlegre. (*Felszökken a mérlegre, a mutató fölé hajol, és cukorpozákat vág a Cigánylánnyra, nevet, és mint egy szarvas, úgy bög a plafonra*) Jó, végre, igen, most sikerült, na, megnyit nyomok? Kilencvenhat kilót? Akkor leadtam ötöt, de semmi fogyókúra, ezt mind ez a Hanta gyötörte le rólam. Ha csak eszembe jut, lefogyok fél kilót. De mit csinált maga ott lenn? Tud horoszkópból jóslani? Hanta és Leonardo da Vinci meg Marlon Brando?

CIGÁNYASSZONY És maga mikor született, uram? FŐNÖK Szeptember huszonegyedikén, na és most, cigánylánnykám, megmérjük a derékbőséget, a mellbőséget, mintha valami szépségverseny lenne itt az udvaron.

CIGÁNYASSZONY Ugye engem is megmér? Ugye megmér engem is azzal a centivel?

FŐNÖK Maga már testi fejlődésének végére ért, maga már a szellem, a szellemek birodalmába tartozik, a rejtett szépségű erők közé.

CIGÁNYASSZONY Akkor figyeljen csak, uram, magát a Merkúr tartja hatalmában, imád minden földit, éjszakait, a nőket. Magát a teste alsó fele uralja, azt meg a Vénusz állatöve.

A Főnök a Cigánylány mellbőségét méri, egy pillanatra megmerevedik, mert kissé megdöbben az, amit a Cigányasszony mond

A betegségek, melyeknek ki van téve, mind a Vénusz jegyében fogantak, úgymint: gyomor, kólikától szenved...

FŐNÖK Ez mind így igaz, de a Hanta miatt van, csak rá gondolok, még ha vasárnap is, már okádok, és kiokádok a vasárnapi ebédet, addig rókázom, míg ki nem hányom az utolsó csepp nyálamat is.

CIGÁNYASSZONY A szűz Vénusz jegyében kormányoztatott Törökország, Svájc, Nyugat-India, és a maga jegyében olyan városok vannak, mint Jeruzsálem, Babilon, Párizs.

FŐNÖK Honnan tudja? Párizs, az volt az én városom, még mielőtt jött vóna a fordulat éve, én a Cedok igazgatója voltam. Úgy voltam Párizsban, mint otthon, csak kiszáll a pályaudvaron, vagy már a repülő lépcsőjén érzem a nők és a szabadság szellemét. Törökországba meg csak azért szoktam azelőtt repülni, hogy lássam, hogy a rétek ott pont úgy virágoznak, mint a szőnyegek... Tegye a csomagját a mérlegre.

CIGÁNYASSZONY (*a mérlegre dobja a batyuját, kicsit hátrább lép, hogy lássa a mutatót, és látja, hogy alig húsz kilót mutat*) És a híres emberek, akik magával egy jegyben születtek, a következők: Savonarola, Richelieu bíboros, Erzsébet királyné...

FŐNÖK Micsoda? Greta Garbo? Ezt meg hogy találta ki? Ő volt a kedvencem, mert John Gilberttel játszott Anna Karenynát, és én még ma is, ha szépet álmodom, hát Vronszkij vagyok, a tiszt, a szeretőm meg Greta Garbo mint Anna Karenyna... de én oldalról néztem a mérleget... nézzenek oda, ma kilencven kilója van, az annyi mint tizenhatsz kiló korona, most meg lemérjük, mit gyűjtött a mi cigánylánnyunk, akinek pont olyan a mellbősege, a derékbősege, a csípőbősege, mint amilyen a Greta Garbónak volt... (*Leméri a másik batyut is, a vállon átvetve egy centi lóg, ismét ujjong*) Ilyen karcsú derék, ilyen törekeny vállacska, és nézzenek oda, elbír ötvenhat kilót...

A Főnök kihúzza a fiókot, az asztalra rakja a pénzt, de jön a Cigány, kezében bambuszbot, orrán okuláré, az orra alatt bajuszka, jól öltözött, kétsoros zakóban jár, a vállán egy szíjon fényképezőgép lóg. A Cigány besöpri a pénzt. A Cigánylány meghajol előtte, a köténye zsebéből egy kefért húz elő, és gondosan, kinos alaposággal és alázattal lekeféli a Cigány zakóját

CIGÁNY És most már kialakultam nektek egy csomó papírt az áruházban, van vagy két mázsa.
CIGÁNYASSZONY, CIGÁNYLÁNY Köszönjük, máris megyünk.

CIGÁNY És hogy adjunk valamit emlékebe a főnöknek, lefényképezlek vele benneteket.

FŐNÖK De hisz már vagy tízszer lefényképezett bennünket.

CIGÁNY Színes lesz, a filmet Nyugat-Németországba küldöm előhivatni.

A Cigány a mérleg mellett beállítja a Főnököt, a Cigánylányt meg a Cigányasszonyt, a keresőn át nézi, vajon jó pozitívában vannak-e, egypárszor megigazítja a fejüket, a Főnök igyekszik elővenni legszebb mosolyát, így vigyorog oldalról a Cigánylány arcába, a Cigányasszonytól pedig elhúzódik... Végül a Cigány exponál. A Cigánylány térdre veti magát előtte, és kötényével iszonyú gondosan kipucolja a cipőjét, a Cigány teatrális pózba vágja magát, és a másik cipőjét is odatartja

FŐNÖK Anna Karenina és Vronszkij, a főszerepben Greta Garbo és Frederic March...

CIGÁNY Figyelem! Színes!

A Cigány magára mutat, mosolyog, a cigányok a Főnökkel fölmásznak egy létrán, egy másikon pedig Hanta mászik lefelé egy kancsó sörrel

HANTA Az én portréim, tudom, zseniális emberek megemésztett gondolatai, na ja, de az én portréim azok az események is, melyeket csak én éltem át... Jött a hír, hogy anyám haldoklik. Biciklin mentem haza, és merf szomjas voltam, leszaladtam a pincébe, fogtam egy köcsög aludtjelet, mohón ittam, és egyszer csak látom, hogy velem szemben a felszínen két szem úszik... aztán az a szempár eltűnt bennem, és a lábánál fogva épp hogy csak ki tudtam húzni egy rángatózó békát... kivittem a kertbe, aztán olyan nyugalommal ittam meg az aludtjelet, amibe a béka pottyant, mint Leonardo da Vinci. Mikor anyu meghalt, egyetlen könnyet sem ejtettem, csak mikor láttam, hogyan száll a krematórium füstje az égbe, akkor sirtam e szépség láttán, azon, ahogy anyám a mennyekbe száll, és mert egy ismerősöm dolgozott a krematóriumban, hát lementem a pincébe, és néztem az ember utolsó dolgait. Ez az én barátom kiválogatta a csontokat, és egy darálóval megörölte őket, anyámat is megdarálta, és berakta földi maradványait egy pléhdobozba, és én csak álltam, és Sandburg verstörédékére gondoltam, hogy az emberből végül mindössze egy kis foszfor marad, ami egy doboz gyufára elég, és annyi vas, amennyiből egy kampósszeget lehetne kovácsolni, olyat, amilyenre egy ember fölakaszthatná magát. Egy hónap múlva, mikor aláírásom ellenében megkaptam anyu urnáját, és mikor azzal az urnával a bácsikám kertjébe léptem, a bácsi felkiáltott:

VASUTAS Húgocskám, hát így térsz vissza hozzám? (Megsaccolja az urna súlyát) Te, valahogy kevés maradt az anyádból, hisz életében hetvenöt kilót nyomott!

HANTA Lemértem, és kiszámoltam, hogy anyu hainak öt dekával nehezebbnek kéne lenniük.

A bácsi fölrakja az urnát az almáriumra

Egyszer aztán nyáron, mikor a karalábét kapálta, a bácsinak eszébe jutott anyám.

VASUTAS Figyelj csak, a húgocskám nagyon szereti a karalábét (fogja az urnát, és egy késsel kinyitja), én meg az ő hainvaival szórom meg a karalábé-ágyást...

HANTA Aztán a karalábét, azt a kék karalábét meg-ettük... Mikor ezeket a könyveket préselem itt, mintha bezúzott klasszikusok koponyáját és csont-jait örölném egy darálón, miként azt egy oly híres és szomorú, és épp ezért annyira igaz mondat mond-

ja... Olyanok vagyunk, mint az olíwabogyó, csak összetörve adjuk ki önmagunk legjavát... (Meditál, dolgozik, sört iszik, a homlokát törölgeti). En imádom a felhőszakadásokat, így hát azt is szeretem, mikor a pirotechnikusok egész háztömböket röpi-tenek a levegőbe, nem tudok betelni azzal az első másodperccel, mikor megemelkednek a falak a te-tővel együtt, és egy kicsit mintha fölgrugranának, mint egy gyerek, meg aztán azzal a szemvillanásnyi idő-vel, mikor ezek a házak egy századmásodpercig áll-va maradnak, és aztán ez az egész méltóságteljesen összeomlik, mint egy szépasszony földre hulló ru-hája, mint egy óceánjáró kazánrobbanás után, ahogy megáll, majd a víztükör plafonján át gyorsan süly-lyed a mélyre... Könyvek pusztulnak el kezem alatt a présben, és én nem vagyok több egy gyöngéd hentesnél, mert a kiválasztott könyvek megtanítot-tak a pusztulás élvezetére. Ez a prés veleme együtt megy nyugdíjba, a bácsikám kertjének fái alá... ez az egész tulajdonképpen az ő ötlete volt, kár, hogy nem nekem jutott elsőnek eszembe...

Megjelenik a nagybácsi. Vasutas-egyenruha van rajta

VASUTAS Negyven éven át húztam föl és eresztettem le a sorompókat, állítottam a váltókat a sza-kaszomon, még gyorsvonatoknak is, és volt egy szép ellentervem, hogy ha majd nyugdíjba megyek, hát veszek magamnak egy kiselejtezett kis blokkberen-dezést. És így is történt, hazavittem a kertembe, és a barátommal, egy masinisztaával vettünk a roncs-telepen egy Ohrenstein és Koppel márkájú kis gő-zöst, egy olyan kis masinát, amilyen a Poldi kohó-ban az adagolóteknőket húzta, és sánt fektettünk a kertbe, az is a roncslepről volt, és... minden szombaton befűtöttük a mozdony kazánját, egypár kis kocsit kötöttünk utána, és így közlekedtünk, és gyerekeket szállítottunk, akik olyan lelkesek voltak az egésztől, mint mi...

Bejön két vasutas, és vonatot játszanak a bácsival. Hanta mélyen meghatódva nézi őket, szinte köny-nyekig meg van hatva. Zene

HANTA A Nilus folyó istenéhez hasonlatos gőzmoz-dony, mint egy kis figurákkal teleszórt, fekvő, antik szépiú... És valahol itt, e világ közepén, kis és nagy gyerekek között áll majd az én présem, me-lyen több mint negyedszázada dolgozom...

FŐNÖK (felülről behajol, a létrán állva siránkozik) Hanta, az istenér', fogd vissza magad! Már látomá-said vannak a piálástól, delíriumban vagy, olyasmit is kezdesz már látni, amit normális ember nem láthat, spiritizta vagy, fantaszta, rögeszmés...

HANTA Menjen a fenébe, főnök, ugyan hol tartana ma fantázia nélkül az emberiség? Meglehet, úgy beszél a fantáziáról, mint ami lehetővé teszi, hogy a halottakat óriásként támassza föl, így a történe-lem is egy lírai újjászületés... Hát végezheti valaki ezt az undorító munkát fantázia nélkül?

A Főnök lemászik

Uram isten, ki átkozta el így a kétkezi munkát? Megyek, kiszellőztetem a kobakom és a tudóm, bár a friss levegőn mindig köhöghetnékem van...

FŐNÖK Hanta, az istenért...

Hanta kimászik a pincéből, de rögtön lemászik egy másik létrán a csatorna-pincébe, melyet hatalmas szennyvízcsövek szelnek át. Itt három, kezeslábasba öltözött férfi ül, és csendben eszeget. Hanta, ahogy lemászik hozzájuk, köhécsel, köhög, mikor odaér a három emberhez, mély lélegzetet vesz, egypárszor beszívja, kifújja a levegőt, megnyugszik, elgyötört ar-ca kisimul

ELSŐ KANÁLISPUCER A nagy patkányháború...

MÁSODIK KANÁLISPUCER De amint véget ér, a győztes hatalom rögtön dialektikusan kettéválik.

HANTA Legszívesebben a csatornatisztítókkal barátkozom. (Rájuk mutat, köhög) Ugyan kérem, én már megszoktam a pincelevegőt, a tiszta levegőn csak meggebednék. Nos, barátaim, ti bukott angyalok, hogy haladtok a doktori disszertációitokkal?

ELSŐ KANÁLISPUCER Föltartam, és most leírom, miként tartanak a prágai kloakák vándorpatkányai ételmestert, előköostolót, és hogy ezért a mérge sem árt nekik...

MÁSODIK KANÁLISPUCER Én meg azt állapítottam meg, hogy minden száz patkányra jut egy patkányölő patkány, egy úgynevezett killer, aki összetartja a többiekét, és ügyel éberségükre.

HARMADIK KANÁLISPUCER Én mindennap feljegyzem, hogy mi folyik a kanálisokban, és statisztikai módszerekkel kimutatom, hogy vasárnap merőben más fekália ömlik át, mint hétfőn, és ez óvszerek előfordulása alapján egy grafikont készítettem arról, hogy mely prágai negyedekben közösjenek a legtöbbet.

HANTA Átkozott kölkei, ennek örülne csak Schelling, aki azt írta: Az ember az, amit eszik. Meg Szókratész, ez a szörnyű gúnyolódó, akit Nietzsche ki nem állhatott, az a Szókratész, aki azt mondta: A kurafiság a különben foglalkozás nélküli emberek foglalkozása... De az, amit a patkányokról mondatok, az lenyűgöz...

ELSŐ KANÁLISPUCER A vándorpatkányokról, Hanta, mert a patkányok a Prága összes kloakáiban lezajlott háborút már rég elvesztették, a vándorpatkányok diadalmas győzelmet arattak...

MÁSODIK KANÁLISPUCER Hanta, kapaszkodj meg, pont most szakadtak a győztesek két részre, két klánra, és kezdődik előlről megint ugyanaz a patkányháború.

HARMADIK KANÁLISPUCER És most már nem is annyira arról van szó, hogy kié lesz a csatornák minden szeme, hanem arról, hogy a patkányok azért ölik egymást, mert ez egy természeti törvény, az életért vívott harc most is folyik, és a jövő győztes klán újra két részre szakad... és így, kedves Hanta, a világ a maga egészében egy pillanatig sem sántít vagy dög, mert különben összeomlana...

A kanáispucerek elmennék

HANTA (megáll, megfordul) Én is megnyugodtam, földeltem, és most testemmel, lelkemmel tudom, hogy az ég nem emberséges, és igaza van Hegelnek, hogy az egyetlen, amitől a világon irtózni lehet, az az, ami elmeszesedett, a merevvé vált, a halódó formáktól, hogy az egyennek, de a társadalomnak is akkor van joga az életre, ha meg tud fiatalodni a harc által, így élhet aztán tovább... (Elmegy)

FŐNÖK (lent, a pince alján keresi Hantát és dühöng) Hol vagy, te semmirekellő, te nyomoronc, te részeg disznó, te gazember, gyere már elő, hol vagy — gyere elő, te vandál... (Kimegy, és újból csak szitkozódik) Te lump, te semmirekellő, te gazember, te lajhár...

HANTA (újra a saját elemében van, köhécselve mészik lefelé egy létrán a pincéjébe, a munkájához. Mély lélegzeteket vesz, ismét a számára oly kellemes zúgda-pince-levegőt szívja. Hozott magával egy újabb kancsó sört is. A Főnökhöz fordul) ... és vasárnap merőben más fekália ömlik át, mint hétfőn... (Hallgatódzik, aztán a lefolyócsőhöz lép, rátaasztja a fülét, szennylvíz zuhogását hallani, valahonnan föntől a vécek lehúzását, majd megint csak a szennylvíz iszonyú zuhogását) ... Ah, hol vannak azok az idők, mikor ifjú voltam, mikor szombatonként a nadrágomat vasaltam, és nyakkendőm meg fehér inget hordtam, fehéret, mint a tej, mikor még volt erőm ahhoz, hogy öt évvel azután, hogy pántlikáit és szalagjait a falusi budiban mártotta meg, fölkeressem Mancinkát, ah, hol vannak azok az idők, mikor kértem, bocsásson meg, tudják, én, miként most is, én mindig mások bocsánatáért esedeztem, ugyanakkor csak annyira voltam bűnös,

mint mikor Mancinka pántlikáit abba a fekáliába mártotta, és én kértem, hogy ezt bocsássa meg nekem, és sielni hívtam a hegyekbe, mert nyertem ötezer koronát, én már akkoriban sem szerettem a pénzt, inkább kölcsönkértem, semmint hogy nekem kelljen törődnöm a dohánnyal. Mancinka, bocsáss meg!

MANCINKA (sírúhában, síléccel jön be) Megbocsátok, nem mentem férjhez az után a szerencsétlenség után...

HANTA Én meg meghívlak a hegyekbe, egy kiruccanásra Horni Miseckyre, a Renner-szállóba, erre a feherbe öltözött vidékre...

Zene — tánc

Minden férfi irigyelte tőlem Mancinkát, én meg szórtam a százásokat...

Három, ünneplőbe öltözött férfi jön, kezet csókolnak Mancinkának

HÁROM FÉRFI Maga gyönyörű, csodálatos! (Improvizálva)

HANTA Ezen az estén minden férfi Mancinkának tette a szépet tánc közben, én meg konyakot rendeltem, a legjobban Jina gyáros kedvelte meg Mancinkát... Mancinka mindennap sielni járt az urak társaságában az Aranydombra, én meg közben kinn ültem a Renner-szálló előtt, egyesek már visszatértek a társaságból, és ebéd előtt még kiültek a nyugágyakba napozni, szinte mind foglalt volt, Jina gyárossal ülök, várjuk, hogy megjöjjön Mancinka, kicsit elidőzött a borókák, a törpefenyők mögött, biztos kilazult a kötése...

JINA GYÁROS Már jön! Látom! Ott, a törpefenyők mögött.

Mancinka, mint egy páva, úgy parádézik el a nyugágyak előtt, minden férfi őt nézi, ám ahogy elhalad a férfiak előtt, mindegyik megdöbben, aztán Jina gyáros hanyatt vágódik a nyugágyába

HANTA Szaros Manca. Azon az estén térdem állva kértem Mancinka bocsánatát, mert mindennek én vagyok az oka, mert én nyertem azt az ötezeret, mert az én bűnöm az is, hogy Mancinka, ahogy elsielt a Renner-szálló napozó vendégei előtt, anélkül hogy észrevette volna, sílécén maga után húzta azt, amit emberi szükségéből csinált azok mögött a törpefenyők mögött... Így hát Mancinka újra megtartotta szegényét, anélkül, hogy kihasználna volna dicsőségét... miként ezt Lao ce mondja. (Mosolyog, most teljes erőbedobással dolgozik, homlokát ingujjával törli le, nyakig van a munkában)

KÖLTŐ (kislányosan fiatal; egy létrán jön lefelé) Hanta úr, teljesen összezártam, amit tegnap mondtott a stílusról meg a biztos művészetről...

HANTA Hát akkor figyelj csak, Pepicek, a stílus magánya az az, ami csak a tied, az, ami múltadból és biológiai személyiségedből adódó, míg a biztos művészet, avagy a művészet biztonsága azt jelenti, hogy a formák szabad polcáról olyant emelsz le, ami neked megfelel. Érted? A stílus magánya az Rimbaud, a biztonság az André Gide...

KÖLTŐ Miért nem ír, Hanta úr? Tudja, mennyire meglepné irodalmi közvéleményünket?

HANTA Figyelj, írájál, állandóan csak írájál, és ne törődj azzal, amit írsz, én már huszonöt éve szeretnék megírni egy könyvet, egy tökéletes könyvet, de amikor neki akarok kezdeni, egyszerre csak nem megy... Figyelj, könyörgök, írj és írj, az írástól megtisztulsz, begyógyulsz, ha állandóan írni fogsz, talán megírsz egy verseskötetet, és ez a kötet stílusának magányával, frissességével kenterbe veri az egész történelmet, érted?

KÖLTŐ Csak találjak kiadót, meg aztán nincs dolgozószobám sem.

HANTA Figyelj, ezt ne. Dolgozószoba? Einstein úgy írta meg a relativitás elméletét, hogy a felesége a

padlót súrolta, ő meg, ez az ördögös hapsi, karján a gyerekek fölvaltva kevergette a sparhelten rotyogó mártást, és firkantott egy-egy megjegyzést egy papírlapra, és három hónap múlva cakkundpakk megvoltak a relativitás elméletének alapvonalai, világos? És figyelj csak, állandóan írj, és add a barátaidnak olvasni, és máris író, költő vagy. Egon Bondy egy szoba-konyhás lukban írta egész művét, néha a vécére ült be, a térdére gyúródeszkát fektetett, dolgozószobáik, könyvtáraik, szabad hétvégéik vannak, az íróasztaluknál fotografáltatják magukat, mögöttük egy falnyi könyv... és, érted?

KÖLTŐ Magnót kell hoznom, nekem rövid az eszem, az, amit mond, Hanta úr, az fantasztikus!

Egy nyíláson át egy zsákból valaki mindenféle papírt szór le. Ennek a papírnak-papírszórásnak a darab egész poétikájában afféle színházi konfetti szerepét kéne játszania. A konfettiförgeteg lassan leülepedik. Aztán elbukkan a Főnök arca

FŐNÖK Hanta, Krisztus szent sebére, délután jön a teherautó a bálákért. Nézz rám, hogy nézek ki mat-tad! Mintha egy húsdarálón darálnád az élettől már úgyis olyannyira elgyötört nemi szervemet, és ne rontsd itt meg nekem az ifjúságot, társadalmunk jövőbeli támaszát a perverzióiddal. És ne igyál annyit! Egyszer a piálástól még levágod a füled!

KÖLTŐ Tiltakozom.

FŐNÖK *(lemászik, és letérdel Hanta előtt)* Hanta, az isten szerelmére, így, térden állva könyörgök neked, szedd össze magad, míg nem késő, ne vedeld azokat a kancsó söröket, és melózz — ne kínozz engem, mert ha ez így megy tovább, halálra gyötörsz.

HANTA *(föllemeli a Főnököt)* Szedje össze magát, jó-ember, nem méltó önhöz, hogy így térdeljen, és ön bocsásson meg nekem.

FŐNÖK Hanta, van egy gigantikus prés, ami húsz olyat helyettesít, mint amilyenén te dolgozol. Az istenért, Hanta, menj, nézd meg! *(Elmegy)*

KÖLTŐ Tiltakozom. És miből merítsek ihletet?

HANTA Tiltakozás? Állandóan csak jajgatni, meg ujjal mutogatni akarsz, figyelj meg jobban az egy-szerű embereket, nincs könnyű életük, és nem sirán-koznak. Figyelj csak, mikor annyi idős voltam, mint te, én is szívesen tiltakoztam volna. Elmentem a polgármesterhez, és így kiáltottam: Szexuális sza-badságot követelek. A polgármester meg csak ne-vetett. Így hát elmentem a csendőrszere, és megint csak ököllel kezdtem verni az asztalt, és így kiál-tottam: André Breton nevében követelem — és az őrmester is ököllel csapott az asztalra, és így kiál-tott: én meg azt követelem, hogy ne lőjenek az éne-kes madarakra...

KÖLTŐ Akkor hát mit tegyek, Hanta úr.

HANTA Légy alázatos, és figyelj.

KÖLTŐ A Hanta úr egy villámsújtotta ember.

MÁSODIK RÉSZ

Hanta egy kancsó friss sört hoz, kalapját a szemébe húzta, különben az első részben is, bármikor sörért ment, fölveszi ezt a kalapot, hordhat zöld napszem-üveget a pincén kívüli fény ellen. Csöndesen odalép hozzá a Professzor, aki olyan vastag szemüveget hord, mint a szódásüveg alja

HANTA Így van ez.

PROFESSZOR A fiatalember ott van? Legyen jó ah-hoz a fiúhoz, nincs könnyű dolga szegénynek, úgy dolgozik, mint egy bányában.

HANTA Legyek jó, legyek jó, de gonoszak kell vele lennem, mert megissza a sörömet.

PROFESSZOR Itt egy tizkoronás, csak legyen jó hoz-zá, örüljön, hogy nem olyan, mint a többi fiatal, akik mielőtt bevonulnak, megnősülnek, csinálnak két gyereket, miután meg leszereltek, mást se csinálná-nak, csak sört vedelnének, meg mindenféle zászlokat lobogtatnának, és ordítoznának: Hajrá, Slávia, hajrá.

Sparta! Ennek a maga ifjoncának van érzéke a mű-vészethez, és én ezt értékelni tudom, itt van még egy tízes, igyon egy gyomorkeserűt...

Hanta elveszi a másik tízest is, nézi, hogyan tapo-tózik maga körül a Professzor, Hanta söröskannával a kezében megelőzi, lemászik a pincébe, leveszi a nap-szemüvegét és a kalapját, bevizezi a haját, és egy nagy, zöld fésűvel megfésülködik. Dolgozik. A Professzor óvatosan, szinte hihetetlenül lassan mászik fokról fok-ra lefelé a létrán, leér, megpucolja a szemüvegét, ezt a pár szódásüvegálgat, körülnéz, majd vidáman bólint, és kezet nyújt Hantának

Hol az az öreg?

HANTA Hát, tudja, professzor úr, már oda vannak azok a bizarr elképzelései a boldogságról, a postaládában már csak gyászjelentéseket, fölszólításokat, bírósági idézéseket talál, se egy szerelmes levél, se egy sze-relmes üzenet, se egy szerető nő küldte dicsérő ok-mány, köszönetet mondva a feladó ölének szépsé-ges megtepetéséért, amit előtte még a hölgy prusz-likjának is meg kellett szenvednie.

PROFESSZOR Mert hogy ilyen szépen mondta, itt van tíz korona, hogy jobban menjen a keresés, van va-lamije a számodra?

HANTA Nézze meg a kosarat, meg azt a kis ládát...

(Föllemeli a söröskancsót, jóízűen isznak)

PROFESSZOR Jézusom, ha ezt meglátja az az öreg!

HANTA Á, nem veszi az észre, hogy beleiszom, így próbálom a szerencsétlent újra lábra állítani... még egy kancsó, aztán már négykézláb fogunk itt a pin-cében mászkálni... ettől a piálástól gyakran az ő-skorba süllyed vissza...

PROFESSZOR Micsoda? Hihetek a szemüvegemnek? A Nemzeti Politika húszas, harmincas évekből való recenziói! Magának Engelmüllernek az aláírásá-val... Nahát, és ez, egy recenzió Miroslav Rutt tol-lábol: Eugen O'Neill Szörös Majma a Nemzeti Szín-házban Eduard Kohout úrral a főszerepben. Na, ez aztán telibe trafált, ezt aztán jól kihalásztá, kipe-cázta! Itt van még egy ötkoronás, és még egy, hogy jobban menjen a keresés, de mondja, az az öreg, az az öregebb munkás még mindig olyan kutyaúl bánik magával?

HANTA Féltékeny rám, hogy fiatal vagyok, hogy még lelkesedni tudok, hogy jól pörög az agyam, tudja, neki már nincs valami sok agysejtje, már kétszer is kapott agymosást a Skála úrnál, tíz sorozat elektrosokkon esett át. Háromszor is letépte a Skála doktor antabuszt...

PROFESSZOR Ez aztán az újság, maga jó lélek, és maga... még együtt is érez vele, na, itt van még egy tízes, és keressen csak továbbra is szorgalma-san... *(Kezet nyújt Hantának, megsimogatja még mindig nedves haját, aztán egypárszor a létra mellé nyúl, de végül is kitapogatja az egyik fokot, és el-indul fölfelé)*

HANTA *(meditál)* Így hát ezen a világon minden egy-idejűleg előremegy, és vissza is tér, miként a ko-vácsfújtató... ugyanazon dolgok örök visszatérése, mint arról a Nietzscheék Fricije tanított engem, az a Frici, aki minden mértékűl az alkotó és terem-tő személyiséget állította, hogy végül az örületől tu-data szétessen Torinóban, a piactéren, az oly epedve várt huszadik század születésétől... ehhez az én munkámhoz nem elég az egyetemi végzettség, ide még teológiai szeminárium is kéne...

A Cigánylány meg a Cigányasszony lejönnek a létrán, lábujjhegyen járnak, biztos kitértek odafönt a mér-legnél a Főnök elől. Rögtön hanyatt vágják magukat, rögtön rágyújtanak, és kéjesen dohányoznak. Hanta odanyújtja nekik a söröskancsót. A Cigánylány élvez-zettel iszik, átadja a kancsót a Cigányasszonynak. Az-tán csak gesztusokkal csábítgatja Hantát, hogy feküd-jön mellé. Hanta engedelmeskedik, a Cigánylány a haját simogatja

CIGÁNYLÁNY Na, tata, jössz?

HANTA Még Sába királynője sem volt olyan szép, mint te.

CIGÁNYLÁNY Na, tata, mi lesz, jössz vagy nem jössz?

CIGÁNYASSZONY (elfordul, a szoknyája alól kártyát húz elő, és eltöprengve keveri) Tata, te olyan jó vagy hozzánk, minden uzsonnádat megosztod velünk, figyelj, te cseh, te nagyon sokat gondolsz arról, hogy ezt-azt tudsz, de mi, cigányok is tudjuk a magunkét, lehet, még többet is... El Gran Tarot esoterico, válassz ki négy kártyát és rakd ide őket...

Hanta és a Cigánylány átölelik egymást, Hanta húz négy kártyát, majd ismét a Cigánylány fiatal szemébe néz, átöleli a derekát

HANTA Ma nem fog menni, kisanyám, fáj a térdem.

CIGÁNYASSZONY Ez a kártya veled van, ez a kártya ellened, ez a kártya feletted, ez meg alattad... (Megfordítja a kártyákat, és bólogat, Hantához fordul, és fölemelt mutatójával előadást tart) A te kártyád La Luna, a hold, ez megfogant, nyugtalanságot, konspirációt jelent, nosztalgikus természetű vagy, titkos ellenségeid vannak, ellenséges oculus, munkádért nem jár jutalom. Ez a másik kártya meg mindaz, ami ellened van, romok, a tizparancsoalat, elhagyatottság, és óvd egészségedet veszélyes helyzetekben... Ez a kártya feletted az El Loco, az örület, a dőreség, a butaság, az értetlenség, ez a kártya alattad meg az El Cielo... a megújulás, a pozíciók teljes felfordulása... csillogás, de teljes elvakulás is... és most összeszámoljuk a kártyákat, és a többiek közül választunk ki egyet, és az csakis a te kártyád lesz, hallod?

Hanta fölemeli a Cigánylány hajába fúrt fejét

Los duos caminos, és ez a szerelem, de ez az érzelmi felfordulás is, hajótöröttség, búcsú, hallod? A tarokk-kártya, az el grand Tarot, sosem hazudik, ez a tudományok tudománya.

HANTA Hát persze, hisz a tarokk alapján festette azokat a híres képeit maga Hieronymus Bosch is! Egy Ars Magna című könyv inspirálta, amit a régi egyiptomiak és arabok nyomán Raymundus Lullus állított össze! Los dos caminos, az én kártyám a szerelem, a hajótöröttség, a búcsú!

Fönn, attól kezdve, hogy Hanta átölelte a Cigánylányt, a Főnök ijesztő arca bukkan elő

FŐNÖK Latrok putrijává változtattatok begyűjtőnket. Ugyan, a Hanta, az ugyanaz alatt a csillagzat alatt született, mint Van Gogh, de én, énnekem a szűz van a jegyemben, meg Greta Garbo, és én, aki olyan közvetlenül beszélek mindig veletek a mérlegnél, én, aki mérem a súlyotokat meg a cigánylány mellbőségét, és mindent följegyzek, hogy egy év elteltével értékelhessem a leányka testi és szellemi fejlődését, vagy épp ellenkezőleg... hát ezt, ezt, amit itt most látok, ezt nem érdemeltem! (Visszahúzódik, de rögtön újra felbukkan az arca) Igen, igen, nem érdemeltem, és ez fáj nekem.

CIGÁNYLÁNY De főnök, hogyan legyek hálás neki, ha egyszer olyan jó hozzánk, meg maga is olyan jó hozzánk, hát mi mást adhatnék maguknak, ha egyszer másom nincsen?

A Cigánylány és a Cigányasszony nem értik, miért háborodott így fel a Főnök, és zavartan másznak föl a létrán. Hanta meg van hatva, és mintegy az idők mélységes mélyébe mered.

Zene

HANTA Mindez már oly rég elmúlt, de most eszembe jut az én kis cigánylánykám, úgy a háború vége felé lehetett, éjszaka, a kocsmából, a Hausmannéktól jöttem ki, akkor csapódott hozzám, mint az árnyék, a nyomomban járt...

A Cigánylányka karcsú, mint egy kisfiú, mézspöttyökkel összefröcskölt konfenkcióruhában áll Hanta mögött, akit ez a visszaemlékezés teljesen elérzékenyít, ellágyít

Mindig a hátam mögött maradt, sosem hagyta, hogy bevarjam, vagy hogy elem kerüljön. Aszondom neki: menj haza, menj a tiedhez. A kocsiba.

CIGÁNYLÁNYKA Nekünk már nincsen kocsink, elvették a lovainkat, apa meg felgyújtotta a kocsit, a haját tépte, és amit kitépett, a tűzbe dobta.

HANTA Akkor menj haza apádhoz, a családodhoz!

CIGÁNYLÁNYKA Engemet senki se szeret közülük, annyian vagyunk, hogy anyánk meg se tud számolni minket, nem fogok hiányozni...

HANTA De nekem már mennem kell. Akkor hát, isten veled.

CIGÁNYLÁNYKA Én is arra megyek. Isten veled is. HANTA Hát akkor itt, az utcasarkon elválnak útjaink, én amarra megyek.

CIGÁNYLÁNYKA Én is amarra megyek.

HANTA Na, hát én most már a házunk előtt vagyok.

CIGÁNYLÁNYKA Én is a házunk előtt vagyok.

HANTA Most meg már a házunk udvarán vagyok, ez az én lakásom ajtaja.

CIGÁNYLÁNYKA Én is itt lakom.

HANTA Így hát ajtót nyitottam, és beléptem a kis szobámba, és mondom: én már itthon vagyok. És árnyéka elsuhan mellettem. Bejött hozzám, és egy ágyban aludt velem, és mikor reggel fölébredtem, már el is tűnt, csak a szalmazsák volt még meleg utána. Aztán meg késő éjszaka jártam haza, éppen hogy csak kattant a zár, egy árnyék vált el a faltól, és besurrant hozzám a cigánylányka, az ablakom alá bontásból való fát hordott, fölapritotta, én meg hatalmas kancsó söröket cipeltem haza, begyűjtöttem a kályhába, főztem, aztán meg már észre sem vettem, és a cigánylányka főzött, paprikás krumplit lókolbásszal, a sparhelt nyitott ajtajánál ült, rakta a tüzet, és a lángok fényében nézegette a kezét, sosem világítottunk mással, csak ezekkel a kályhálángokkal, szobámban a kályha repedésein kiszökő remegő fény vibrált. Imádta a tüzet, de ez a tűz benne volt, és reszketett a boldogságtól. Sohasem beszélt, csak egypárszor elábrándozgatott...

CIGÁNYLÁNYKA Azt szeretném, ha csak egyszer, egyetlenegyszer látnál egy cigánylakodalmat. Minden lóvé, minden pénz elúszik a lagziban. A menyasszony meg a vőlegény új ruhában térdelnek a szobában, a násznép meg, ők is új ruhában, vörösbordral locsolják a vőlegényt meg a menyasszonyt, és szórják rájuk a zsozsót, a százásokat... Ha nekünk esküvőnk lenne, vörösborecs esne ránk, hullának a fejünkre a százások... De ha aztán otthagynál engemet, hát én a Moldvába ugranék...

HANTA És abban a mi szobánkban mindig félhomály volt, mintha alkonyulna, én mindig szerettem az alkonyatot, csak ilyenkor volt az az érzésem, hogy történhet valami nagy, valami rendkívüli. A szürkületben minden tárgy szebb, és alkonyatkor én is úgy éreztem, hogy szép vagyok. Ezeken az estéken az ágyon feküdtünk, ujjainkkal jártuk végig, simogattuk körbe egymás profilját, egymás arcát... majd másodszor is megszólalt.

CIGÁNYLÁNYKA Tudod, a cigányok szegények, de ha meghal valakijük, hát lóvét, százásokat dobálnak a nyitott koporsóba, aprósüteménnyel és virággal szórják be a koporsóban fekvő halott cigányt, és azok, akik életében szerették, jajgatnak, a hajukat tépik, és a kitépett tincseket bedobják a halotthoz a koporsóba.

HANTA Akkoriban, ezeken az estéken egész este hallgattunk, fűtöttünk a kályhában, a cigánylányka újból és újból rátett a fából, amit a bontásokból hozott, paprikás krumplit főzött lókolbásszal, egymás mellett feküdtünk és hallgattunk, néztük a plafont, és most már tudom, hogy nem akartunk semmi mást, csak a végtelenségig így, hallgatagon egymás mellett feküdni, mintha már mindent rég elmondtunk volna.

na egymásnak, mintha születésünk óta együtt éltünk volna, és soha, egy pillanatra sem hagytuk volna el egymást.

CIGÁNYLÁNYKA Ha majd eljön halottak napja, mindenszentek ünnepe, elmegyünk az olsanyi temetőbe, ott majd megmutatom neked, kik is azok a cigányok, messze vidékről is jönnek majd, és mind egybegyűlnek bárójuk sirjánál. Az én ünnepem is ez, mert hát az én lelkemnek is van egy kis szelleme. Meglátod majd, hogy ezer és ezer virág, szegfű borítja a sirt, meglátod, hogy a külföldi cigányok tele kosár csemegéket, téliszalámit meg pezsgőt hoznak, a szlovákiai cigányok meg bort, konyakot, de még borsmentapálínkat is, és gyertyákat gyújtanak, és százkoronásokat dobálnak a virágok közé, és késő éjszakáig cigánydalokat énekelnek, és a tolvajok meg a huligánok nem mernek semmihez se nyúlni, mert amint ellopának valamit, már meg is haltak volna, óóó, iigen...

Hanta dolgozik, egy targoncán elhúzza a bálákat, a Cigánylányka elnézi a dolgozó Hantát, Hanta ráemeli tekintetét, a Cigánylányka ujjával az égre mutat

HANTA Mikor annak a második háborúnak az utolsó évében beköszöntött az ősz, a cigánylánykával egy pár estén át sárkányt ragasztottunk, a cigánylányka hosszú farkat csinált neki papírgalambokból, aztán kimentünk az Okruhlíkra, és az égre eresztettük a kék csomagolópapírból készült sárkányt. Áadtam a cigánylánykának a zsineget, hogy tartsa, de ő megremült...

CIGÁNYLÁNYKA Ez a sárkány fölránt az égbe, a mennybe szállok, mint a Szűz Mária!

HANTA És én nevettem és vigasztaltam: Ne félj! És így eregettünk az Okruhlíkon még egypárszor sárkányt, mindig áadtam egy kicsit a zsineget a cigánylánykának, de ő mindig sikoltozott, mert úgy érezte, hogy a sárkány fölhúzza az égbe. Aztán együtt fogtuk a zsineget, és a cigánylányka megnyugodott, mert tudta, hogyha fölszáll az égbe, hát velem száll majd.

A Cigánylányka visszaadja a zsineg spulniját Hantának, Hanta föltekéri rá a zsineget, és lehúzza a sárkányt a földre. A Cigánylányka a vállára hajítja fejét, Hanta fölemeli a sárkányt, és a Cigánylányka elé tartja, a lány az iszonyattól fölsikolt és eltűnik. Hanta egyedül marad, kezében a kék csomagolópapírból készült sárkány

Egyszer aztán előbb mentem haza, mindenszentek, halottak napja volt, de a cigánylányka nem várt rám. Felkapcsoltam a villanyt, kimentem a ház elé, elmentem egész a Bratrská és a Ludmila utca sarkára, fűrkészttem a sötétet, aztán hazaszaladtam, de a cigánylányka sem a mindenszentek utáni napon, sem a következő napokon nem jött haza, nem jött haza soha többé. Később megtudtam, hogy a Gestapo vitte el, koncentrációs táborba került, és miként a többiek, ő is a krematórium kemencéjében végezte. (Széttépi a sárkányt) Tulajdonképpen még a keresztnevet sem tudtam, de ő is érezte, akárcsak én, hogy ha ennyire szeretjük egymást, nem kell tudnunk még azt sem, hogy a másikat hogy hívják. A menny nem emberséges, de az a cigánylányka a mi love storynkkal már akkor megmutatta nekem, hogy a világon mindennél többet ér a részvét, az együttérzés, a szerelem, miként azt Arthur Schopenhauer tanítja, aki mikor pont az *Alle Liebe ist Mitleid*et írta, lelökött a lépcsőn egy takarítónőt, mert az zajt csapott a vödörrel meg a súrolókefével... és a takarítónőnek élete végéig járadékot fizetett, mert ahogy az asszonyosság lerepült a lépcsőn, eltörte a kulcscsontját.

A létrán a Költő mászik le a pincébe, fején zöld svájcisapka

Ó, André Breton színe, a szürrealisták papájáé, aki még írni is csak zöld tintával írt.

KÖLTŐ Hanta úr, áttanulmányoztam Rimbaud-t, figyelmesen elolvastam tőle az *Egy évad a pokolban*, de mit kezdjek ezzel az *Évaddal* most, pont most? **HANTA** Rosszul olvastad, fiacskám, ha körülnézel, láthatod, hogy amit a költő fantáziája teremtett, most, pont most lett való! A költőnek látnia kell! Csak eriggy, fiacskám, és nézz körül, most jött el az a kor, mikor a mennyeket senki sem vigyázza, egyetlen házat sem őriznek az igazság vértanúi, ház-mesterek, csak menj be az udvarokba, mindenütt azt a felfordulást találod, amiről Rimbaud álmodott, itt, a prágai udvarokon egymás mellé fektetve láthatod azokat a dolgokat, melyek úgy föllekesítették a szürrealistákat, a varrógép és az esernyő találkozás a műtőasztalon, itt, a prágai udvarokon, ez valóság, túlsorduló és szerteszórt kukák, limlom és mindenféle kacat, még Kurt Schwitters szíve is örülne, ha látná, málladozó vakolatok, leszakadt ablakpárkányok, la pittura metaphysika, melyben annyira otthonosan mozgott Giorgio Chirico, itt, Prágában csak úgy, szanaszét hevernek a projekciók, az explóziók, a vibrációk, az összetört gépek, és ezek, fiacskám, úgy kínálkoznak föl neked, mint egy nagy ünnep. Járj, írj le, és így írj.

A fönti nyílásban a Főnök elgyötört arca bukkan elő, lassan lefelé mászik és siránkozik

FŐNÖK Hanta, Hanta, meglátod, rosszul végzem! Kérni fogom az elbocsátásomat, más foglalkozást keresek, mondjuk, éjjeliőr, védecsnéni vagy gátőr leszek, hisz én már tetőled megérttem arra, hogy bevonuljak a Lipótmezőre, hogy elektrosokkoltassam azt az elgyötört fejemet...

HANTA Csak azt ne, főnök, csak a Lipótmezőre ne. Ha már, akkor inkább a Hárs-hegyre, nagyon szép arrafelé, van ott egy fél kilométer hosszú kerítés, mellette egy olyan keskenyebb kis út, egy ösvény, biciklivel mennék magát meglátogatni, ott bringáznék a kerítés mentén, maga meg a túloldalán futna. Hét végére kötelezvénny, zálog ellenében hazaengednék, és én vasárnap este visszavinném.

FŐNÖK Szóval így állunk? És a saját főnököddel? Hogyan szorult beléd ekkora pimaszság? Hát figyelj csak, Hanticka, ugyan már miért mennék én? Bizalmatlanságot szavazok neked, és te mégy el a begyűjtőből! Áthelyeznek és punktum!

KÖLTŐ A szürrealisták csoportja nevében tiltakozom! **FŐNÖK** (mosolyogva elindul fölfelé a létrán) Jogod van hozzá, a te korodban én is egyre csak tiltakoztam, de ez aztán az ötlet. Hogy ez nem jutott előbb az eszembe! Nem én hagyom itt a begyűjtőt, hanem a Hanta. Ó, ez aztán a szép kis ellenterv.

KÖLTŐ Tiltakozom Hanta munkás úr elbocsátása ellen, és ezt zöld festékkel felírom egy transzparensre, és kivonulok az utcára. (Fölmegy a létrán, ott fönt még megáll, megfordul és lelkesen kiált) Tiltakozom! És Hanta úr, úgy kezdék írni, ahogy maga mondta. Egy hosszú verset írok, aminek a maga tiszteletére az lesz a címe, hogy egy évad a paradicsomban!

HANTA (ismét egyedül. Megpróbálja kiinni a kancsóból a maradékot, iszik, iszik, de sör már nincs benne. A könyvrakást nézi, egyszerre csak fölfigyel valamire, kihúzza egy könyvet, letörli a kabátja ujjával) Nézzenek oda! No lám csak! Charles Lindbergh! Hogyan repültem át az óceánt... (Fölveszi a szemüvegét és a kalapját, fölmászik a létrán, kezében az üres kancsó, a Lindbergh-könyv meg a hóna alatt. Megint lemászik egy másik létrán, és a könyvvel meg a kancsóval belép a templomba. A falon egy pár hálaadó tábla: Köszönjük neked, Szent Tádé, csodálatos megmenekülésünket... Köszönjük közbenjárásodat az égben)

SEKRESTYÉS (unottan tisztogatja a táblákat) Ha van Isten az égben, biztosan kötelből vannak az idegei. **HANTA** Adj isten, te jó ember! Hol vannak azok az idők, mikor még helyi hírecskéket írtál az esti lapokba mindenféle lábtörésekről, ó, hol vannak azok a régi szép idők, mikor még mezei lopásokról meg zsebtolvajokról írtál!

SEKRESTYÉS A sekrestyéskedést apámtól vettem át, kár, hogy olyan fiatalon hunyt el. A mi családunknak aranyélete volt a Szent Tádében, örökletes helyünk volt itt. Már a dédapám is sekrestyés volt. De most már vége a hálaadó tábláskáknak, már senki sem ad hálát az égnek, már senki sem könyörög közbenjárásért a mennyekben. Csak a fölcsavarozás a templom falára egy százas volt. De ennek most már vége. Az emberek istentelenek. Az ajtó mögött egy nőszemély a harisnyakötőjét igazgatja, és mikor figyelmeztetem — asszonyom, templomban van, hát ő csak rám sziszeg: Maga disznó, nem tud elfordulni? Egy részeg a melléktár elé okád, de a plébános úr megbocsát, én meg mossam föl utána. Minden héten legalább egyszer fölfordul a gyomrom. És milyen zsugori! Vadászni jár, akárcsak a maga főnöke. Lőtt egy fajdkakast, tegnap meg is sütötték, de mind megzabálták, nekem egy falást sem adtak. Ez a sekrestyéskedés alkonya. Ah, mi minden jutott nekem, mikor a plébános úrral keresztelőkire, meg temetésekre jártam! De ma már a sekrestyés senkit sem érdekel. Olyan templomi egér lett belőlem. Azért szerettem úgy bele az aeronautikába.

HANTA Pont ezért jöttem, ezt találtam a begyűjtőben.

SEKRESTYÉS Ó, ez nincs meg nekem, ó, ez tovább gazdagítja makrobiotikai könyvtáramat, ez az én föltámadásom, ez az én mennybe emelkedésem, mennybemenetelem. Hanta, ha most nem hozta volna ide ezt a szellemi táplálékot, nekem harangoztak volna. És lám, egy könyv, mely után vágytam, miként szállt az égbe Charles Lindberg Amerikában, és hogyan ereszkedett le az emberek közé Franciaországban, ez már a huszonötödik könyv, amit magától kaptam... Bő jutalomban részesül majd a mennyekben, a mennyi repülősök menedékhelyén... *(Csókolgatja a könyvet, eltűnik Hanta szeme elől)*

Hanta szintén elmegy — sörért, kancsóval a kezében. Aztán a tele kancsó sörrel egy hatalmas prés előtt áll, a prés akkora, mint egy sörgyári cefrézőkád, szállítószalag hordja ebbe a gigantikus présbe a papírt, ám az egészet csak három munkás kezeli

HANTA Hát ez az a masina, ez a korszakalkotó gép. Vége a kétkezi munka korszakának, végük a régi bálázóknak, a régi pakkolóknak, akiknek mindent kézzel kellett áttapogatniuk, akik anyagszerűen éltek meg munkájukat. Most ezt az egészet a gép tapintja le, bekövetkezett az, hogy a bálázóknak még arra sincs idejük, hogy a nekik tetsző könyveket és szövegeket kiválogassák. Ráadásul mindegyikük tiszta ruhát és sildes sapkát hord, mintha kriketteznének vagy golfoznának. És limonádét isznak. Sőt, még tejet is. Hát ez a prés, ez halálos csapás a régi présekre, a kész bálákat emelővillás targoncák hordják, egy-egy ilyen bála négy mázsát nyom... Letűnt hát azoknak a bálázóknak a kora, akik a maguk akarata ellenére lettek műveltek, akiknek otthon szép könyvtáraik voltak, akárcsak nekem, miként hajdan a szépirodalmat nyomó nyomdászoknak is, akiknek a könyvek, melyeket ők szedtek, otthon is megvoltak.

A munkások leállítják a gépet, leülnek a fal mellett húzódó padra, a büféslány enni-innivalót oszt szét közöttük

ELSŐ MUNKÁS Na, mi van, Hanta, te öreg róka, mi újság abban a ti régi bűzbarlangotokban, a Spálená utcában? Szereted még a sört?

HANTA Most biztos nem izlene. Először látom ezt az új gépet, fél évig haboztam, míg eljöttem megnézni, most itt vagyok, és meg vagyok semmisülve.

MÁSODIK MUNKÁS Ugyan, Hanta, köztünk hozzá szoknál, állj közénk!

HANTA Én nem tudok régi könyvek nélkül élni.

MÁSODIK MUNKÁS De hát, Hanta, annyi könyvek van otthon, ugye még a vécén is könyvespolcok vannak, olyan ágyatok van, ami fölött baldachin helyett

több mázsá könyv tornyosul. Egyszer majd, ha valami csajt viszel föl magadhoz, csak megmoccansz, és az a rakás könyv lezuhan, és összelapít téged is, meg a csajt is, mint valami egeret.

Mindenki nevet, csak Hanta marad halálosan komoly

Látod, szünetünk is van.

ELSŐ MUNKÁS Tavaly Görögországban voltunk. Különbusszal, hálósák meg minden...

HARMADIK MUNKÁS Na, szevasz, Hanta, jól nézel ki — mint egy görög koldus. Hol nyomorodtál így meg?

HANTA Szóval Görögországban voltatok, tejet meg üveges sört isztok. Én tulajdonképpen sosem voltam szabadságon. Nekem jóformán az összes szabadnapom az ellógott műszakokra ment rá, mert a főnököm egy nap igazolatlan mulasztásért két szabadnapomat törli. Nap nap után átélem a Sziszüphosz-komplexust, Görögországról csak Herdertől és Hegeltől olvasok, Görögországba csak Goethe révén jutok el, aki az Olümposz lakójának tartotta magát... és ti jártatok ott, Hellászban, anélkül hogy bármit is tudnátok Arisztotelészről és Platónról!

ELSŐ MUNKÁS Idén meg Ausztriába akarunk menni mikrobusszal, hálósák meg minden, de a résztvevőknek hegymászócsákányt is kell hozniuk.

HANTA Szóval tavaly Görögországban voltak... ah, ha én veletek mennék, hát elmennék leróni hódolatot Sztageiroszba, ahol Arisztotelész született, ha én eljutottam volna veletek tavaly oda, hát holtbiztos, hogy akár alsónadrágban, de futottam volna egy kört az ősi olümpiai stadionban, vagy legalábbis abban a kisebbben, Delphoiban, egy tiszteletkört az összes olimpiai győztes tiszteletére, mert ti még azt sem tudjátok, hogy a régi Görögországban csak az isteneknek, meg félisteneknek, és rögtön utánuk a győzteseknek, az atlétáknak volt joguk szoborra...

A munkások és munkásnők megkomolyodnak, egyszerre csak leesik nekik a tantusz, hogy ez a Hanta, akit csak egy részegesnek tartottak, tulajdonképpen művelt ember

(Könnyekig meghatva) Ha én veletek mennék, hát előadást tartanék nektek az összes nagymenőről, akik azért követtek el öngyilkosságot, hogy megmentseik gondolataikat, becsületüket, beszélne nektek Démoszthenészről, Platónról, Szókratészről... *(Föláll és elmegy)*

A munkások is fölállnak, egyikük fölkapja Hanta ottfelejtett kancsóját, és utánarohan vele.

A Főnök a mérlegnél áll, papírt cipelve a Cigányasszony és a Cigánylány jönnek. A Főnök kimért

CIGÁNYLÁNY *(fölszökken a mérlegre)* És ma kit mérünk?

FŐNÖK Mától kezdve csak papírt mérek.

CIGÁNYLÁNY És kinek mérjük meg a derékbőségét, a csípőbőségét meg a mellbőségét? *(Megfogja a gerendán lógó szabócentit)*

FŐNÖK Most már késő, de maga, de maga, hogy találta ki, hogy a Greta Garbóba voltam szerelmes?

CIGÁNYASSZONY Ezt én nem kitaláltam, ez a maga horoszkópja... hisz az egész teste az állatkörök hatalma alatt van. A nyakát a Bilka vigyázza, azt a szép fejét meg a Kos őrzi, a kezére az Ikrek ügyel, és a mellkasa fölött az Oroszlán őrökdi...

A Cigánylány ujjaival tapogatja végig ezeket a helyeket a Főnök testén, a Főnök közben úgy áll, mint akit megigéztek

A csípőjére a Mérleg ügyel, a combjára a Nyilas; a Bak meg a térdét uralja... és, mondhatom, nem fog megharagudni?

FŐNÖK Csak mondja, tudni akarom az igazságot!

CIGÁNYASSZONY De aztán az égi jelekre haragudjon, ne rám!

FŐNÖK Csak mondja, de előbb rakja a mérlegre, amit hozott. Micsoda? Százöt kiló? Huszonegy korona!
CIGÁNYASSZONY Szóval a Skorpió ural mindent, ami a lába között van, ő tüzeli ott magát... És őrszi azt, ami magát tetőtől talpig betölti, férfierejét...

A Főnök kifizeti a pénzt, fogja a sárga szabócentit, meg akarja mérni a Cigányasszony mellbőségét, de az egy perdüléssel kitér a Főnök elől. Bejön a Cigány, összeszedi a pénzt és elmegy

Én, én már valahol másutt vagyok, érte?

FŐNÖK Én is már máshol vagyok... no lám, de kár, hogy nem ismerkedtünk korábban össze! Ha legalább előbb tudtam volna, hogy ugyanabban a jegyben születtem, mint a Greta Garbo, vagy ha előbb, biztosan tudtam volna, hogy férfierőmet a lányékomban a Skorpió vigyázza! Én alábecsültem magam, mert hát harmincéves koromban én olyan, de olyan szép ember voltam!

Bejön Hanta, és megáll a mérlegnél

Ah, Hanta, Hanticka, májusi barkácskám, hát hol jártál? Az jó, hogy kijársz a friss levegőre, csak menj, te kis pizsmogim, menj, sétálj a parkban, úgy papizod az agyvelőmet, mintha kiskanállal valami fagyit majszolgatnál, ugyan mihez kezdenék én te nélkülöd? Csak az eszembe jut, és olyan szépen vágom magam hanyatt, mint Kotátka főhadnagy, te szépséges, kiskori anyakocám...

HANTA Most látom, hogy én egy undorító parazita vagyok, aki a maga pszichéjén élősködik. Most már tudom, hogy egy foltos hiéna vagyok, aki elevenen rája le felettesének csontjait, megérdemelném, hogy egy falusi budiba zuhanjak, melybe százharminc csavargó csinált bele...

FŐNÖK Hanticka, de én ezt nem kívánom neked, ezt tényleg nem!

HANTA De ez még mindig kevés, mindazért, amit maga ellen elkövettem, egy lepedőbe kéne csavartatnom, melyre tizenöt bujakóros és koldus fekélyei ragadtak rá, de még ez is bagatell...

FŐNÖK (a cigányokra dobant, hogy azonnal húzódjanak hátrébb, aztán letérdel Hanta elé) Hanta, de én ezt nem kívánom neked, ezt tényleg nem! Hisz mindketten benn vagyunk a szakszervezetben, én csak hogy mégis humánusabbak legyünk egymáshoz, szóval bocsásd meg nekem azokat a szavakat, amiket itt összehordtam neked, meg tudsz nekem bocsátani? El vagy bocsátva.

HANTA (lehajol, lassan, élvezettel emeli föl a térdeplő Főnököt) Nyugodjék meg, jóember, nem méltó magához, hogy így térdeljen előttem, szedje össze magát! De voltam a sekrestyénél, és a plébános, akivel maga együtt jár vadászni, lőtt egy fajdkakast, és nem adott a sekrestyésnek még egy szárnyát se... Most meg majd szarvasra mennek a plébánossal, hu, az milyen szép lehet, az a szarvasbagzás.

FŐNÖK (felemelkedik, meg van hatva, el van érzékenyülve, de rögtön be is gurul) Miket beszélsz, hát mit gondolsz te, mi az a szarvas, házinyuszi? Hát a szarvas az bagzik? A szarvas az bög... és ez a gyönyörű, mert szarvasbögéskor leadja súlyának egyharmadát is, és megverékszik a sutáért, micsoda gyönyörűség hajnalban elnézni, ahogy a szarvas meghágja a sutát...

HANTA Azaz üzekednek...

FŐNÖK A kecskék üzekednek, te, nem a szarvasok. A kecskék így üzekedtek, a farkukkal csapnak-vernek, de a szarvas az az erdők királya, és a többi szarvas meg a szarvasbőr nadragosok csak a bokorból asziszisztálnak, ezért is hívják őket vendégbikának...

A begyűjtőbe bejön a Cigánylány meg a Cigányasszony, iskolás papírgyűjtők is jönnek

(Magasra emelt fejjel, mintha ő maga is szarvas lenne, lelkesen magyaráz a szarvasok életéről) Micsoda nagyszerű állat egy ilyen szarvas, mielőtt meg-

hágná a sutát, a hűvös hajnalokat kedveli egy ilyen szarvas, mikor bög, és a sutát hívja, mintha kürtölne, így ni... beeeeeééé... beeeeeééé... beeeeeééé...

HANTA Hát ez gyönyörű, de még hogy is csinál a szarvas, amikor bög?

Hanta a Főnököt kérdezi, de kezével int a csomagokkal és zsákokkal érkezőknek, hogy csak figyeljenek, hogy hallgassák a Főnököt, aki az udvar közepén áll, és csukott szemmel, égne emelt fejjel és nagy átéléssel bög

FŐNÖK Beeeeeéé... beeeeeéé... beeeeeéé... (Magához tér, körülnéz, Hanta elszalad előle, a Főnök fogja a sárga szabócentit, meg akarja fojtani vele Hantát) Te rosszcsont, hát így bánunk a főnökünkkel? Nézzék, jóemberek, így bálnak ma egy főnökkel. Te strici, te aszfaltbetyár, majd adok én neked prágai viccelődést! Jóemberek, én vöcsei vagyok, ott jártam humán gimnáziumba. Az elsőt, meg a negyediket kitüntetéssel végeztem...

HANTA (már megint lent van a pincéjében, szép lassan dolgozik, sört iszik. Meditál, és mint mindig, minden egyes felöltő emléket mintegy második valóságként éli át) Mikor visszafelé ballagtam attól a gigantikus préstől, sajnáltam, hogy nem voltam azokkal a fiatalokkal Görögországban... fölfelé, a tetők felé néztem, és csak most vettem észre: Hisz minden valamirevaló prágai házat antik szellem ékesít, dór és jón oszlopok, gyönyörű korinthosziak, olyan oszlopfővel, mint egy kosár babérlevél, és ahogy így, az utcák mélyén, felemelt fejjel lépkedtem, láttam, hogy ez az antikvítás az empire segítségével eljutott egészen Galíciába... és ott ér véget Európa, ahol már nincsenek empire pályaudvarok... Hisz ez a Prága, ez a régi Görögország meg Róma folytatása! A gimnáziumok és egyetemek már több mint száz éve ontják egyik generációt a másik után ezzel a klasszikus műveltséggel, millió és millió fejet töltöttek meg a görögöl és a latinnal, milliók agyába vésődtek bele a prágai középületeket díszítő szobrok, homlokzatok, párkányok, pont úgy, ahogy a gótika és a barokk idején sok millió ember tanulta meg kívülről a bibliát ebben az országban. Haha! Ebben az országban már a tizedik generáció tud írni-olvasni, és én is ide, ezekhez a nemzedékekhez tartozom, akárcsak a cigánylánykám vagy Mancinka, aki most egyszerre csak eszembe jutott, akit most hirtelen látni szeretnék. Már többször is írt, hogy Klánovicében lakik, és hogy jöjjenek, látogassam meg, nézzek be hozzá, csak egy kis időre...

Mancinka büszkén, új, friss frizurával, vállán selyemsál, Hanta mögött fölmászik egy létrára

Elindultam hát hozzá, és aztán melankolikus hangulatban álltam az erdei villa előtt, kinyitottam a kaput, de senki sem volt a kerti úton, meg az előszobában, meg a konyhában, meg a szobákban sem, így hát kimentem a kertbe, és ott még jobban megijedtem, mint amikor először láttam meg azt a gigantikus prést.

A zsinórpaddláról egy angyal szobra lóg alá, olyan óriási, hogy csak a lábát, meg a szárnyai végét lehet látni, a többi nem látszik. Egy fehér létrán egy fehér hajú öreg áll, és egy vésővel az angyal ujjait faragja

Itt álltam hát, és fölfelé néztem, mint a sárkányra, amit a cigánylánykával eregettünk az Okruhlikon, és láttam, hogy ennek az angyalnak szép arca van, se férfias, se nőies, hanem egy mennybéli lény arca, egy mennybéli, nemtelen, androgin angyalé... (Most lefelé néz, Mancinkára, aki egy fehér zsebkendővel integet neki, nézik egymást, Hanta kezd megrémülni) Mancinka egy rózsát szagolgatott, haja már ősz volt, de olyanra nyíratta, mint egy sportoló, mint egy apáca, az egyik személejjebb volt, úgy rémlett, mintha bandzsítana, de én megborzonegtem, merthogy ez nem szemhiba, hanem csak egy elmozdított szem,

amely valóban megpillantotta a végtelenség küszöbét... a létezés szívét...

MANCINKA Hanta, én mindig irtóztam az olvasástól, nehogy szemgyulladást kapjak, nem olvastam ki egyetlenegy könyvet sem, vagy ha mégis, akkor is csak lefekvés után, hogy el tudjak aludni.

HANTA Megetted kenyered javát, és annyira vitted, hogy szent lettél! És ez a villa, ez a te háza?

MANCINKA Ez az én házam, úgy kezdtem építeni, hogy fölszedtem egy kubikost, és az a kubikos a munkájáért velem halt egy sátorban.

HANTA Emlékezetembe idézem fehér selyemruhádát, az ujján, a csuklódnál föl volt sliccelve, vágyamat gerjesztendő.

MANCINKA Miután a kubikos kiásta az alapokat, szélnek eresztettem, és felszedtem egy kőművest...

HANTA Igen, Mancinka, a meglett drótdarab az örök-kévalósággal köt minket össze...

MANCINKA És ez a kőműves sem kapott bért, hanem velem halt a sátorban, és fölhúzta az összes falat... Aztán meg fölszedtem egy ácsot...

HANTA Hallom öled recsegését-ropogását, Mancinka!

MANCINKA Ez az ács megcsinálta az összes gerendát, födémét, elvégzett minden ácsmunkát, és éjszakánként már ágyban halt velem. És hálából, a szerelem szüneteiben, szabad idejében ácsszekercével kifaragott nekem egy tiszta fa schwarzwaldi órát... De aztán neki is mennie kellett, szélnek eresztettem, és felszedtem egy bádogost...

HANTA A fáról lehulló alma magjában is ott az alma...

MANCINKA A bádogos ugyanabban az ágyban halt velem, és ezért úgy fizetett, hogy elvégezte az összes bádogosmunkát. Utána egy tetőfedő következett, aki ugyanezért a fizetségért palával fedte be a tetőt... Ez annyira szeretett engem, hogy kezdtem a dolgozat a másik oldaláról szemlélni...

HANTA Látom, hogy az emberi vágy legyőz minden akadályt...

MANCINKA Aztán jött egy vakoló, aki, mert megengettem neki, hogy egy ágyban aludjon velem, bevakolta a házat, és kimeszelte az összes szobát. Ez a vakoló el akart venni, de őt is szélnek eresztettem. És egy félig vak asztalos bútöröket csinált nekem, és én először háltam egyedül.

HANTA Egy széttört kupica szilánkjai sebeztek meg a szemét.

MANCINKA És most, hogy már mindenem megvan, fölszedtem egy szobrászt, akivel csak plátói szerelemmel szerettük egymást, akivel csak lélekben szeretkeztünk, mindent elmesélek neki a múltamról, semmit sem hallgatok el, mert ez a szobrász, ez egy álruhás isten, vagy ha nem is az, hát az biztos, hogy magasabb erők nevében faragja ezt az anyagot, nem olyanokéban, mint amilyenek mi vagyunk, Hanta, te vagy én. Nézz csak föl, Hanta, erre a nemes arcra!

HANTA A tegnap omladékait, Mancinkám, szép csendben belepí a puha por, és látom, hogy ennek az anyagnak az arca a te arcod...

A színpad kiürül

(Ismét egyedül van pincéjében) Az utolsó vonat-tal tértem haza Klánovicéből, és holtreszegen ruhástul feküdtem az ágyamra a baldachin alá, amely fölött két tonna könyv magasodott, feküdtem, és láttam, hogy Mancinka anélkül, hogy akarta volna, azzá vált, amiről soha nem is álmodott, hogy azok közül az emberek közül, akikkel életem során találkoztam, Mancinka vitte a legtöbbször, míg én ellenben, aki állandóan olvastam, és a könyvekben kerestem az útmutatást, ellenem a könyvek összeküzdtek, és egyetlen jelzést, egyetlen mennyei üzenetet sem kaptam tőlük, miközben Mancinka gyűlölte a könyveket, és azzá vált, aki, azzá vált, akit az az ő plátói szerelme köbe vés, és Mancinka így messzire, nagyon messzire fújta el magától azokat a love storyjait, beleértve az én és az ő, a mi szerencsétlen love storynkát is...

A létrákon két ifjanc mászik le azok közül, akik a gigantikus bubenyi prés mellett dolgoztak. Belefognak a munkába, iszonyú gyorsan bálázzák a hulladék papírt, nem néznek bele semmibe, nem nyitnak föl egyetlenegy könyvet sem. Hanta elismerően szemléli őket. A Főnök felbukkan a felső nyílásban

HANTA Ez nem kunszt, így? Ajn-cvájn kész lesztek, aztán mihez fogtok?

FŐNÖK Bravó, bravisszímó, legények! (Megtapsolja a munkásokat, és eltűnik)

HANTA Hová siettek annyira? Benneteket nem érdekelnék a könyvek?

ELSŐ MUNKÁS Dehogynem, Hanta úr, az is érdekel minket, de csak majd aztán. Most azért hajtunk ennyire, mert ahogy kész vagyunk, mehetünk röplabdázni meg strandolni. Mi azért szeretjük az ilyen kisegítéseket, mert ezt darabbérbe csináljuk.

MÁSODIK MUNKÁS A főnöke azt mondta, hogy elmegy innen, jöjjön hozzánk, jöjjön ahhoz az óriás préshez, a brigádunkba, hisz nálunk az egész fal tiszta üveg, mi munka közben napozunk, meg szellőzés is van...

ELSŐ MUNKÁS Figyeljen csak, mi majd melóznunk maga helyett is, maga meg majd azokról a poénokról fog dumálni, amiket a könyvekből kiolvasott.

HANTA Figyeljete csak, ti ördögös fiúkák, ha majd Ausztriába mentek, feltétlenül álljatok meg Innsbruckban dumálni, az Ambarras-kastélyban...

ELSŐ MUNKÁS Minek, mi Tirolba megyünk, a hegyekben...

HANTA Ez az Ambarras-kastély Tirolban van, van benne egy múzeum, a Habsburgok összegyűjtötte kuriózumok múzeuma az Arcimboldo! A Rudolf rengeteg képet hordott oda össze csak nyomorékokról, szobák, telis-tele korallal... ah, micsoda előadást tartanék ott nektek...

ELSŐ MUNKÁS Hanta úr, jöjjön hozzánk melózni, maga azt hiszi, hogy mi nem ismerjük? Szórakozásból azt szoktuk egymásnak mesélgetni, miket csinált a főnökével, miket követett el ellene, mikor még fiatalabb volt.

HANTA De most már megvénültem, és hagyjam itt ezt a pincét, meg ezt a masinát? Hisz már több mint negyedszázada melóزام rajta, nézzétek csak meg jól, ugyanúgy néz ki, mint én, ugyanúgy le van robbanva...

MINDKÉT MUNKÁS De hát, Hanta úr, csak nézzen az agyonmelózott kezeire, és nézze meg a mienket, Mi azért mégiscsak kesztyűben melóznunk...

HANTA De hát ezt szeretem benne, mindent kézzel, megérinteni az anyagot, ez az igazi... Gondoljátok, hogy fölvennének?

MINDKÉT MUNKÁS Új életet kezd, mi magát tényleg szeretjük... És esténként mi is bedobunk vagy tíz korsóval!

HANTA Vita nuova? Gondoljátok, hogy lenne még erőm megfiatalodni? Föülülmúlni történelmi testemet? Hogy a kortársatok legyenek?

A pincébe a Professor mászik le, a szemüvege állandóan le akar esni, ujjával az orra tövére szorítja, Hanta hajadonfőtt van, és a Professor épp ezért megőrül

PROFESSZOR Hol az az öreg?

Hanta fölnyitja a ládácska és a kiskosár tetejét, kiveszi belőlük a régi recenziókat, és átadja a Professornak, az meg egy tizkoronást nyom Hanta markába. Am Hanta fölveszi a kalapját, és ott áll a Professor előtt, aki újra az orra tövére szorítja a szemüvegét, aztán meg is pucolja, újból fölveszi, és csak bámul

Hát maga az az öreg is?

HANTA Hát, én néha olyan vagyok, mintha már rég meghaltam volna, néha meg olyan, mint az egynapos csecsemő. Most néztem szembe az utolsó ítélettel, és úgy döntöttem, hogy a fiatalokkal leszek egyidős.

PROFESSZOR Akkor vége a régi Nemzeti Politikának, nincs többé egy Engelmüller-, egy Rutte-recenzió

sem? Itt van, fogja, hogy jobban menjen a keresés...

HANTA Keresés... de mit keressek?

PROFESSZOR Valami más boldogságot...

A munkások bebálázták az összes papírt, lehúzzák kesztyűjüket, és a Professzor mögött fölmásznak a létrán, fönt egyikük megáll, megfordul, és felemelt ujjal beszél, mintha diktálna

ELSŐ MUNKÁS Hanta úr, gondolja jól végig, mi mindig tárt karokkal várjuk, jobb lenne magának önként elmenni, mint hogy büntetésből helyezték át. *(Eltűnik fönt a plafonban)*

HANTA *(egyedül marad a kiürített pincében, körül néz, a gépét simogatja, vállat von, és kinyitja a könyvesládikóját...)* Valahogy furcsán zárul be ez a kör, a múlt hónapban temettük a bácsikámat, aki azzal mutatott nekem utat, hogy kertjében fölállította azt a kis bakterházat, hogy a fák közé síneket fektetett, és hogy kis kocsikat meg azt az Ohrenstein és Koppel márkájú mozdonykát járatta rajtuk. Ott ültötte meg a guta a bakterházban, vakáció volt, és a barátai elutaztak az erdőkbe és a vizekhez, és így senki se nézett be hozzá ebben a júliusi hőségben, és mikor a mozdonyvezető rátalált, a bácsi teste már úgy szétfolyt a linóleumon, mint a cementsert. Van egy tervem, egy tervem, egy álmom, hogy ezt az én masinámat, ezt az én présemet odaállítom a fák alá, és naponta csak egyetlenegy bálát készítek majd rajta, de azt nem a papírgyáraknak, hanem csak magamnak, és a bálakiállításához, amit a kertben rendezek majd, minden bálán ott lesz az aláírásom, mind a négy oldalukon ott lesz a kézjegyem, minden egyes bálát végiggondoltam már, köztük kiállításom látogatói járnak fel-alá, erről álmodoztam én...

Két hullaszállító jön, egy koporsót hoznak

HULLASZÁLLÍTÓ Hé, Hanta úr, ez még nekünk is sok, itt egy üveg rum, fogja, maga a pincéjében még rosszabb dolgokhoz is hozzászokott, mikor évente egyszer kirámolja azt a már teljesen rohadt hulladéküledéket.

HANTA *(egy kőműveskanálszerűséget kap a hullaszállítótól, és dolgozni kezd a padlón)* A legtöbb munkát a vörös hajú adta, ami úgy belegyökeredett a linóleumba, mint amikor az országúton egy sündisznot gázol el a teherautó. Már csak a régi uniformisa tartotta össze testét. Egyszer Budejovicében régi sírokat nézegettem, a srácok felnyitottak egyet, és ott, a sír mélyén egy császári és királyi tanácsos feküdt, már semmi sem maradt belőle, de az uniformisa és az aranygombocskák még mindig tartották magukat. Csak bámulok, és ebből az egyenruhából egy kandúr mászik elő, egy hatalmas kandúr, ott a mellkasában szundított egyet... Így hát összevarkartam a bácsi haját, a fejébe tűztem egy ziherejsz-tűvel vasútassapkáját, és hoztam egy Immanuel Kantot, a könyvet ujjai közé fektettem, pont ott volt nyitva, ahol ez állt: Midőn a nyári éj reszkető fényei telve vannak remegő csillagokkal és fönn a telihold, lassanként egy nagyfokú érzékenység állapotába kerülök, amely tele van barátsággal, és a világ, valamint az örökkévalóság megvetésével. És két dolog tölti el elmémet mindig új és növekvő csodálattal... a csillagos ég fölöttem és az erkölcsi törvény én-bennem... És a koporsóba tele dobozni pléhdarabkákat, jelvénytáblákat szórtam, mert a bácsi szolgálatban, miközben a váltókat állította, pléh- és mindenféle színesfémdarabokat rakott a sínre, és mikor átrobogott rajtuk a gyors, szép műremekké változtak, absztrakt formákká, ha valahol nyugaton kiállítanak ezeket, a bácsi menő modern művésznek számítana... Kár, hogy nem fényképeztem le a koporsóban fekvő bácsikámat...

A hullaszállítók kiviszik a koporsót, Hanta még beledobja a kőműveskanalat, egyedül marad a pincében. A prését nézegeti, és annak csodálatosképpen olyan

arányai vannak, mint egy koporsónak. A plafonnyílásban előbukkan a Főnök lelkenedező képe

FŐNÖK Na, mi van, Hanta, hogy ityeg a fityeg? Adtam a fiúknak pénzt sörre, és itt fönt is tiszta a levegő, micsoda öröm! Ma vagy itt utoljára!

Hanta nem hallja, a koporsóhoz hasonlatos prést nézi. A pincébe bejön Frantik Sturma redingote-ban, ünnepelesen, szertartásosan. Hanta megfog két ládikót, és könyveket szór ki belőlük

SEKRESTYÉS Ön, Hanta úr?

HANTA En bizony. Csak most látom, hogy talajt vesztett ember vagyok, de csakis az ilyen ember...

SEKRESTYÉS Kérem szépen, a Makrobiotikai Irodánktól hoztam önnek egy levelet. *(Szertartásosan meghajol. Aztán sarkon fordul, és megint csak szertartásosan fölmászik a létrán)*

HANTA *(a levelet olvassa)* Tisztelt Uram, a Makrobiotikai Iroda nevében megköszönjük Önnek Charles Lindberg *Hogyan repültem át az óceánt* című könyvét. Ez a könyv tovább gazdagítja könyvtárunkat, reméljük, továbbra is megőriz minket jóindulatában. A Makrobiotikai Iroda nevében Frantik Sturma... Kerek bélyegző: Frantik Sturma Makrobiotikai Iroda. *(Szép lassan összetépi a köszönőlevelet, aztán felémelt kezéből leszórja a tele marék papírcetlit a padlóra. Ujjal mutat a Sekrestyés után)* Talajt vesztett ember, akárcsak én vagy a főnököm, vagy mint amilyen a cigánylánykám volt, vagy amilyen Mancinka. De csak Mancinkának ívelt meredeken fölfelé a pályája, most már ha jártában szép csendben mögöttem lépkednék, hát a szárnyából kipotyogó tollakat seperném össze... És most valami szörnyű dologra vállalkozom, valami olyasmire, amihez valószínűleg nem lesz erőm, valami olyasmire, ami képességeim túlbecsülését jelenti, valami olyasmire, amiről Friedrich Nietzsche is beszélt, hogy az igaz ember az az alkotó, teremtő individuum, és ezt szeretném én kipróbálni... hogy mostantól már egy pillantást se vessek a könyvekre, mert a könyvek összeesküdtek ellenem... Lehet, hogy mostantól csak tejet, tejecskét iszom pálinka helyett, meg joghurtot... Nem vágom le a fülem, kicsi vagyok én ehhez... *(Elmegy)*

Bejön a Cigány, a Cigányasszony és a Cigánylány, a Főnök megméri a Cigánylány súlyát meg a többi paraméterét, a pince tiszta, a bálák rendben, szép sorban, a Főnök ugrabugrál, lelkes, föl-alá mászkál, aztán bejön egy hatalmas ember, kezében kés

ÓRIÁS Barátaim, ha nem vennék rossz néven, elszavalnék önöknek egy verset, amelyet a barátom írt. *(Mindenkét fenyeget a késsel)* Ezt a versikét akkor írta a barátom, mikor egy kétnapos tanfolyamon volt Vonoklasyban, de a tanfolyamot egy sörrel indította a Hofmannál, aztán a Vlachovkában folytatta, furt csak ezen a versikén győtrődött, aztán megint egy sör a Na ruzkuban, aztán visszafelé ment egy korsó a Króftban, hogy átgyőtrörje magát a költői létbe, aztán még megállt a Müllerben, utána pedig átment a Címerbe, majd még három korsót dobott be a Jarolimekben, mert egy ilyen költemény, kérem, az egy ajándék az emberiségnek, iszonyú áldozat, erőfeszítés, bánat. Aztán másnap egy újabb verset kezdett írni, Hausmanban, énjének legmélyére verekedte magát a Sörgyárhoz címzett kocsmában, majd a Vencel Királyban megnyálazta a ceruzáját, később, a forgalmas utcán átkelven, a Boudyban kötött ki, és ott írta le az első három sort, és zokogásban tört ki a boldogságtól, hogy ő költő, a Palmovkában meg... és aztán szépen tovább a pályán, lélekben sorra vette az összes kincset, amivel fel volt cícomázva, ki volt tüntetve, és a Scholer büfében, vagy ahogy manapság hívják, a Sorompónál, soralátetre írt verset, amit aztán a Kikötőben elő is adott, és ezt megismételte a Rokicany városában... Na, éreznek magukban elég erőt, hogy meghallgassák ezt a verset? *(Begurul, felkap egy nagy széket, kettétört, és két lábával mint két bunkóval figye-*

lemre kényszeríti a társaságot. Mindenki megdermed. Az Oriás a széklábakkal vezényelni kezd, és halkán énekel) Szürke galambocskám, hol jártál, szürke galambocskám, hol jártál? Hogy hamuszín tolladtó, hogy hamuszín tolladtó megvátá... Bocsásanak meg, én egy hóhérségéd vagyok, senki sem akar meghallgatni, senki sem akar meghallgatni, senki sem akarja hallani a versemet, bocsássák meg nekem, hogy így kényszerítettem ki figyelmüket... (Egy kis csomagból remegő kézzel egy papírdarabkát húz elő és felolvass)

A Gát utcán, a tufakőn,

Kezében kis csengő,

Mint Ámor isten,

Úgy lépdél egy tők felső.

Ezt kérem, nem is a barátom, hanem én írtam. (Lesüti a szemét)

FÖNÖK És most mind lefotografáltatjuk magunkat.

A Cigány igazítja a kis csoportot, és mikor mindenkinek sikerült elővennie legjobb mosolyát, exponál. Bejön Hanta és a svájcisapkás Költő. A többiek eltűnnek

HANTA A képeket meg sosem fogjuk látni, mert ebből a gépből egyvalami hiányzik, a film, hány éve fényképezget már így... de vigyázat! Nem az eredmény, hanem a jó szándék a fontos, miként azt Kant categoricus imperativusa tanítja...

A pince eltűnik, erős fény, villamoscsilingelés, utcazaj. Hanta a Költővel áll és magyarul

És most már nem vagyok terhelt, most már megszábadultam a pincétől, az udvartól, a főnöktől, mindentől, most már felmerültem a mélyből erre a napfényes világra, melyet nem őriz sem angyal, sem sárkány, és tekintetemet, ahogy arra Roland Barthes tanított, újra perverzítés nélkül szegezhetem erre a városra, szép dolgaira, arra a városra, melyben az élet egyidejűleg absztrakt és ősrégi, tehát konkrét, ez a pillanat egyszerre dekadens és prófétai, egy modern pillanat ez, a kor szellemével kéz a kézben járó, egy lehetséges apokalipszis pillanata, a nagy élmény és benyomás pillanata. Egy olyan pillanat, amikor már hidegen hagy a megismerés, mert ez a felejtés pillanata — melyet egy szörnyen régimódi szóval szokás illetni: bölcsesség. Semmi hatalom. Egy kis tudás — de főleg minél több illat.

KÖLTŐ (szorgalmasan jegyez) De honnan merítsek ihletet?

Ezt egypárszor megismétli, míg a színpad el nem sötétül

VÉGE

A fordító megjegyzése: A fordítás alapjául a Divadlo Na zábradli kézirata szolgált. A szöveg részben ezért is nem egy többé-kevésbé kész, lezárt egész. Mivel a szöveg nyitottsága szinte kínálja a beavatkozásokat, ajánlom a dramatizáció alapjául szolgáló Hrabal-próza alapos áttanulmányozását. (Túlságosan zajos magány, a Gyöngéd barbárok c. kötetben jelent meg az Európánál 1985 februárjában.)